

1

Teren na pograniczu obecnych województw: świętokrzyskiego, mazowieckiego i lubelskiego był niegdyś niezwykle barwny pod względem religijnym i etnicznym. Zamieszkiwali go Żydzi, stanowiący czasem nawet połowę mieszkańców miasteczek, osadnicy niemieccy oraz Tatarzy, których geneza osadnictwa sięga XVII wieku. Niewiele mamy dzisiaj śladów dawnych mieszkańców regionu. Coraz mniej jest ich w przestrzeni miast i miasteczek (architektura sakralna i świecka), więcej można odnaleźć w języku, nazwach miejscowości, nazwiskach, kuchni i obrzędach.

Jeśli zainteresował Cię ten temat, poszukaj o nim więcej informacji. Naprawdę warto.

2

Witold Gombrowicz to jedna z najbardziej utalentowanych postaci polskiej literatury. Urodził się w Małoszycach koło Opatowa, zmarł we Francji.

Rodzina Gombrowiczów przeniosiła się z Małoszyc do Bodzechowa, a następnie do Warszawy. Często odwiedzała jednak wieś, a brat Gombrowicza osiadł we Wsoli, gdzie obecnie znajduje się muzeum. Czy „gębą był stąd?”. Nie lubił szufladkowania. Na pewno jednak tutejszy klimat kształtował Gombrowicza. W jakim stopniu i zakresie?

Jeśli zainteresował Cię ten temat, poszukaj o nim więcej informacji. Naprawdę warto.

3

Jedlnia Letnisko to niewielkie miasto na skraju Puszczy Kozienickiej. W XIV wieku Władysław Jagiełło stworzył tu swój folwark łowiecki. Jedlnia, do początku XX wieku nosząca nazwę Mokrzec-Swoboda, jest położona w pięknym otoczeniu przyrody. Znajdują się tutaj m.in. „źródła królewskie”, ciekawy i popularny trakt przyrodniczo-edukacyjny.

Walory przyrodnicze miasta dostrzeżono już ponad wiek temu, kiedy to miejscowość zaczęła stawać się letniskową. Świadcą o tym pozostałe do dnia dzisiejszego wille, z których część jest architektonicznie zbliżona do znanego stylu „świdermajer”.

Jeśli zainteresował Cię ten temat, poszukaj o nim więcej informacji. Naprawdę warto.

4

Sycyna to mała wieś leżąca w gminie Zwolen. To właśnie tutaj urodził się Jan Kochanowski, do którego rodziny należała miejscowość i okoliczne włości. Z czasem zmieniali się właściciele, niszczały też pozostałości świadczące o niekwestionowanej świetności rodu i regionu. Na terenie dawnego parku, przy stawie, archeolodzy odkryli fundamenty dworu z XVI wieku oraz liczne artefakty. Znajduje się tutaj m.in. kamienny obelisk ufundowana przez bratanka Jana, Adama Kochanowskiego, pamiątka uczestnictwa rodziny w wojnie chocimskiej, pomnik mistrza Jana i pozostałości zabudowy folwarcznej.

Jeśli zainteresował Cię ten temat, poszukaj o nim więcej informacji. Naprawdę warto.

5

Jan Kochanowski kojarzy się z Czarnolasem, ale tak majątek jego rodziny, jak i jej powiązania na terenie, są zdecydowanie szersze. Można dowiedzieć się o nich w Muzeum Regionalnym w Zwoleniu, w którym główna ekspozycja poświęcona jest właśnie Kochanowskiemu. To w tutejszym kościele znajdują się też szczątki rodziny Kochanowskich. Muzeum warto odwiedzić nie tylko ze względu na poetę i jego rodzinę. Turystów przyciągają cykliczne i tematyczne ekspozycje oraz innowacyjne podejście w ich realizacji – szeroko osadzone w historii kultury i sztuki, a także przestrzeni miejsca.

Jeśli zainteresował Cię ten temat, poszukaj o nim więcej informacji. Naprawdę warto.

6

Jacek Malczewski to kolejna wybitna postać regionu. Urodził się w Radomiu, ale w dzieciństwie przebywał w majątku wujostwa w miejscowości Wielgie, koło Ciepłowa. Losy Wielgiego związane były m.in. z rodziną Oleśnickich. Z inną rodziną - Karczewskich spokrewnieni byli Malczewscy.

W miejscowości znajdowały się dwa dwory, z których jeden przetrwał do lat czterdziestych XX wieku, kiedy to dokonano jego rozbiórki. Pozostały: ptaszarnia, obora, suszarnia chmielu, których ruiny wkomponowują się w pozostałości zespołu parkowego. W Wielgiem można znaleźć liczne nawiązania do Malczewskiego.

Jeśli zainteresował Cię ten temat, poszukaj o nim więcej informacji. Naprawdę warto.

7

Solec nad Wisłą - królewskie miasto, położone nad królową polskich rzek, niegdyś istotne handlowo. Miasto może pochwalić się bogatą historią, licznymi legendami oraz piękną przyrodą i specyficznym, cenionym mikroklimatem. Solec należał do arcybiskupstwa gnieźnieńskiego, następnie do zakonu Bożogrobowców i Władysława Łokietka. Kazimierz Wielki nadał mu prawa miejskie, które potwierdził Zygmunt August. W Solcu był August II, Stanisław August Poniatowski, ukrywał się tu gen. Józef Hauke-Bosak. O świetności miasta, przypomina jeszcze jego układ i liczne zabytki.
Jeśli zainteresował Cię ten temat, poszukaj o nim więcej informacji. Naprawdę warto.

8

Region stoi rolnictwem i ma ciekawe tradycje sadownicze. Do dzisiaj można tu spotkać stare sady i dawne odmiany jabłoni - kronselki, papierówki, grafsztyunki i inne. Tutaj ma też swój początek Wiśnia Nadwiślanka - aromatyczna, niewielka wiśnia sokowa, preferująca wapienno-gliniaste podłoże. Jej rozwój na terenie związany jest z akcją nasadzeń przeprowadzoną w II dekadzie XX wieku. Wiśnia ta szybko stała się popularną i dochodową uprawą. Wiśnia Nadwiślanka ma obecnie oznaczenie Chronionej Nazwy Pochodzenia. Może być uprawiana w 6 gminach województwa mazowieckiego, świętokrzyskiego i lubelskiego.
Jeśli zainteresował Cię ten temat, poszukaj o nim więcej informacji. Naprawdę warto.

9

Region miał ciekawą, ale i burzliwą historię. Nie ominęły go kataklizmy wojen, tych z dawnych wieków, jak i okresu bliższego współczesności. Jedną z pozostałości tych czasów są liczne okopy m.in. z I wojny światowej, która przebiegała w regionie bardzo gwałtownie, pozostawiając po sobie zgliszcza. Do dzisiaj można spotkać ciekawe, dobrze zachowane linie okopów z okresu I wojny światowej. W miejscu znacznika, związane są one z tzw. przełomową bitwą pod Sieniem z lipca 1915 roku.

Jeśli zainteresował Cię ten temat, poszukaj o nim więcej informacji. Naprawdę warto.

10

Sienno to typowa miejscowość regionu. Historia miejscowości jest jednak niezwykle ciekawa, a jej początki związane są z Oleśnikami. To tutaj urodził się znamienity przedstawiciel rodu, Zbigniew Oleśnicki, jedna z najwybitniejszych i najbardziej wpływowych postaci Rzeczypospolitej XV wieku. Na terenie miejscowości znajduje się kopiec. Najprawdopodobniej obiekt jest pozostałością po typowej średniowiecznej siedzibie rycerskiej, tzw. gródku stożkowatym. Siedziba ta pełniła funkcje obronne i mieszkalne. Średniowieczne grodzisko datowane jest na II połowę XV wieku.
Jeśli zainteresował Cię ten temat, poszukaj o nim więcej informacji. Naprawdę warto.

11

Starachowice, dawniej Wierzbnik. Miejscowość rozkwitła w I połowie XIX wieku, stając się ośrodkiem przemysłu metalowego Królestwa Polskiego, częścią tzw. Staropolskiego Zagłębia Przemysłowego. Stanisław Staszic znając zasoby geologiczne regionu, dostrzegał potencjał przemysłowy miejsca. Kierunek ten utrzymał się w dwudziestolecu międzywojennym oraz dzięki Centralnemu Okręgowi Przemysłowemu. Z ciekawą historią miasta i regionu można zapoznać się w Muzeum Przyrody i Techniki "Ekomuzeum" im. Jana Pazdura. Atrakcją regionu jest Starachowicka Kolej Wąskotorowa.
Jeśli zainteresował Cię ten temat, poszukaj o nim więcej informacji. Naprawdę warto.

12

Łtża to malowniczo położone miasto z górującym nad nim zamkiem. Gościli tu m.in. Władysław Jagiełło, Aleksander Jagiellończyk, Zygmunt III Waza, Władysław IV i Jan Kochanowski. Miasto przetrwało wojny, najazdy, istotne bitwy o zasięgu większym, niż wyłącznie lokalny. Osada istniała tutaj już we wczesnym średniowieczu, a prądawne ślady osadnictwa raz po raz przesuwają granice jej początków. Wiąże się je z bogactwem złóż oraz wydobywaniem i obróbką krzemienia czekoladowego. W Łtży znajduje się końcowa stacja Starachowickiej Kolei Wąskotorowej oraz liczne zabytki.

Jeśli zainteresował Cię ten temat, poszukaj o nim więcej informacji. Naprawdę warto.

13

Bolesław Leśmian ma swój epizon iłżecki i to wcale nie jakiś błahy. Pośrednio pojawia się w tle sam Staszic. Otóż to w Iłży u stóp wzgórza zamkowego stał dom, w którym sprowadzony do miasta przez Stanisława Staszica przedsiębiorca - Levi Sunderland prowadził fabrykę fajansu. Sunderlandowie i Lesmanowie byli w zażyłych, z czasem także rodzinnych relacjach. Stąd i prosta droga do Iłży. Tutaj, pod koniec I wojny światowej Leśmian poznał Teodorę Lebenthal. Płomienne uczucie znajduje odzwierciedlenie w cyklu wierszy "W malinowym chruśniaku", a Teodorę zwaną Dorą nazywa się trzecią, najważniejszą miłością Leśmiana. *Jeśli zainteresował Cię ten temat, poszukaj o nim więcej informacji. Naprawdę warto.*

14

Szydłowiec to kolejne ciekawe miasto regionu. Jego dzieje związane są z rodem Odrowążów, którzy z czasem przybrali nazwisko Szydłowieckich. Oni i Radziwiłłowie, kolejni władający miastem, rozwijali je w kierunku wydobywania żelaza. Miasto, poza licznymi zabytkami i urokliwym położeniem, kojarzone jest z piaskowcem tzw. szydłowieckim, bo typowym tylko dla tego obszaru. W okolicy udokumentowane są 34 złoża piaskowca. To właśnie m.in. piaskowiec szydłowiecki używany był do odbudowy i rozbudowy Warszawy po II wojnie światowej. *Jeśli zainteresował Cię ten temat, poszukaj o nim więcej informacji. Naprawdę warto.*

15

W Szydłowcu i okolicach warto polecić Muzeum Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego w Chlewiskach oraz Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych w Szydłowcu. Jeśli chcesz poznać historię miasta i jego rodów, zobaczyć dawne instrumenty, ich budowę, brzmienie, a nawet spróbować na nich zagrać, odwiedź Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych, mieszczące się w urokliwym szydłowieckim zamku. Jeśli wolisz zabytki techniki, chciałbyś zobaczyć starą hutę żelaza, maszyny do obróbki metalu, ale także... stare motocykle i samochody, przyjedź do Chlewisk. *Najlepiej - wybierz i jedno i drugie.*
Jeśli zainteresował Cię ten temat, poszukaj o nim więcej informacji. Naprawdę warto.